

EKE HÍRLEVÉL

Egyházi Könyvtárak Egyesülete

8200 Veszprém, Jutasi út 18/2.

IX. évfolyam 2012/3. sz.

Kedves Kollégák!

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülete valójában nem a naptári évek múltával „korosodik”, története, éveinek száma egy-egy közgyűléstől közgyűlésig terjedő időszak lezárultával gyarapszik. Veszprémben ismét befejeződött egy változatos periódus, a Hírlevélbe érkező kéziratokat rendezgetve folyamatosan rajzolódott a közeli múlt. Az „időszámítás” könyvtárainkban azonban más és más: az oktatási intézményekhez kapcsolódó könyvtárakban új tanév kezdődött, de a nyári szabadságról visszatérők is biztosan megtapasztalták az újrakezdés élményét. Reméljük, hogy a most közreadott Hírlevél hasznos összefoglalást ad mindannyiunknak az elmúlt időszakról, s hogy dokumentálni tudjuk továbbra is a bennünket érintő eseményeket – segítve egymást ily módon is – a biblio@sapientia.hu címre várjuk a Kollégáktól a könyvtárainkban történt eseményekről a híradásokat, rendezvényeiről a tudósításokat, új könyvek megjelenéséről az ismertetőket.

Török Beáta

Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtára

ELNÖKI BESZÁMOLÓ

az Egyházi Könyvtárak Egyesülete 2011-2012-es évadának eseményeiről

Kedves Kollégák!

Beszámolómban a legutóbbi közgyűlés óta eltelt időszak alatt végzett munkáról szeretnék számot adni.

A tavaly nyári pécsi közgyűlésünkben elhangzott beszámolómban arról szoltam, hogy a 2010-11-es évad mennyi változást hozott a kultúrpolitikában, melyekre reagálnunk kellett. Ez a folyamat folytatódott az elmúlt egy évben is.

Még 2011-ben került sor a könyvtárosok ingyenes múzeumlátogatását biztosító rendelet módosítására. Eleinte arról szoltak a hírek, hogy teljesen eltörlik ezt a

kedvezményt, később a szakmai szervezetek tiltakozására annyiban módosították, hogy a 400 főnél nagyobb létszámú szakmai szervezetek tagjai élhetnek az ingyenes látogatás jogával. Ez a könyvtári szervezeteknél gyakorlatilag csak az MKE-t jelenti. Habár a MELTE és az EME vezetésével közösen kértük Szócs Géza és Szászfalvi László államtitkárokat, hogy az egyházi gyűjtemények dolgozóinak is adják meg ezt a kedvezményt, elutasító választ kaptunk. Sajnos más szakmai szervezetek hasonló

kéréseit is elutasították, hivatkozva az ország nehéz gazdasági helyzetére.

Könyvtári jogszabályok változása, a rendszer átalakítása az egyházi könyvtárakat közvetlenül kevésbé érintették, mint például a megyei könyvtárakat. Azonban a könyvtári rendszer átalakítását nekünk is figyelemmel kell kísérnünk. Például a kulturális örökség digitalizálását feladatul vállaló MANDA – Magyar Nemzeti Digitális Archívum későbbi fejlesztési tervei között az egyházi gyűjtemények részvétele is szerepel.

Számunkra fontos esemény volt a Nemzeti Kulturális Alap átalakulása. 2011-ben még részt vettünk az NKA stratégia kialakításában, mára ez a stratégia elvesztette jelentőségét. Az NKA új vezetést kapott L. Simon László személyében. Az NKA pénzügyi lehetőségei beszűkültek. A kuratóriumok terén is nagy változások történtek. A könyvtári, levéltári és múzeumi terület kollégiumait egy Közgyűjteményi Kollégiumba vonták össze. Ez automatikusan azzal az eredménnyel járt, hogy a rendelkezésre álló források elosztásában a három közgyűjteményi ágnek egyeztetnie kell egymással. Ez kvázi versenyhelyzetet teremt. Habár a Közgyűjteményi Kollégiumban kicsit nagyobb a könyvtáros tagok száma, mégis számolnunk kell ennek következményeivel.

A megváltozott körülményeket tükrözte a 2012. I. félévi pályázati kiírása. A kiírás valamennyi ágazatot érintette, az egyházi könyvtárakat mégis szinte teljesen kizárta a pályázók köréből. Különösen is fájdalmas volt, hogy az ideiglenes kiállítások megrendezésére szóló kiírásra az egyházi könyvtárak nem pályázhattak, ezzel szemben akár a falusi könyvtárak is

nyújthattak be pályázatot. Tiltakozásunkat eljuttattuk az NKA Közgyűjteményi Kol-

légium vezetőjéhez, Kenyeres István úrhoz. Később telefonon is egyeztetünk a kérdésről. A válaszlól részletesen beszámoltunk az EKE levelezőlistán. Az elnök úr sajnálatát és értetlenségét fejezte ki, hogy az egyházi könyvtárak kimaradtak a kiírásból. Felajánlotta, hogy az esetleges maradványösszeg terhére kiír számunkra egy pályázatot. Ez azonban nem sok reménnyel kecsegtetett minket. Elmondta azt is, hogy a II. félévi pályázatban várhatóak restaurálási pályázatok, kifejezetten az egyházi könyvtárak számára. Kis örömet jelent, hogy a kérdéses pályázati kiírásra néhány egyházi könyvtár mégis tudott érvényes pályázatot benyújtani, és nyert is a pályázatuk. A Kenyeres Istvánnal folytatott telefonbeszélgetések során, illetve Ramháb Máriával, az NKA Bizottsága könyvtáros tagjával beszélve az az érzés alakult ki bennem, hogy az NKA számára az egyházi könyvtárak leginkább csak a restaurálási pályázatok kapcsán merülnek fel, mintha az egyedüli munkánk a restaurálás és őrzés volna. Elismerve, hogy az NKA-nak súlyoznia kell a gyűjteménytípusok és a támogatott feladatok között, mégis egyoldalúnak gondolom az egyházi könyvtárak ilyen megítélését.

Az NKA pályázatok esete rámutat arra, hogy az egyházi könyvtárakról még a szakmán belül is él az a torz kép, amely szerint az egyházi gyűjtemények zártak, csak restaurálnak, őriznek, időnként csoportokat vezetnek, de ezen kívül más tevékenységet nem végeznek. Ezen a képen minél előbb változtatni kell, mert ezzel a folyamatos versenyhátrányunk a pályázatok terén is növekszik.

Már az előző évi beszámoló témája volt, hogy a Márai-program I. fordulójából kimaradtak az egyházi könyvtárak. Mint arról Pécssett is beszámoltam, igyekeztünk lobbizni a részvételünk érdekében. Habár ezzel erős ellenérzéseket is kiváltottunk, mégis eredményesnek tűnik a tiltakozásunk. A II. fordulóban való részvételre 41 könyvtárt hívtak meg, és összesen 22.400.000 Ft értékben választhatunk a lista könyveiből. A meghívottak listáját az NKA állította össze. Az elosztási arányok meghatározásában pedig láthatóan az előző évi OSAP statisztikai jelentésekben szereplő olvasói létszámok voltak az irányadóak. Az elsődleges mutató a használók, a beiratkozott olvasók száma. Nagyon fontos, hogy minden nyertes könyvtár éljen a lehetőséggel, és használja fel maradéktalanul a nyert összeget.

A tiltakozás másik eredményeként a minisztérium rendkívüli támogatásban részesítette az egyházi könyvtárakat. 1.000.000 Ft támogatást kaptunk állománygyarapításra. Ennek az összegnek a 64 tagkönyvtárnak való kiosztása, szerződéskötések, a beszerzés, az elszámolás összegyűjtése hatalmas terhet rótt volna a támogatás lebonyolítását vállaló intézményre, ugyanakkor egy-egy könyvtárra csak jelentéktelen összeg jutott volna, 15.000 Ft. Ezért az elnökség döntése és a minisztérium engedélye alapján a támogatást közös szolgáltatásfejlesztésre, az Unitas továbbfejlesztésére és a 2012-es évi fenntartási költségek egy részének fedezetére fordítottuk.

A támogatás fedezte négy újabb könyvtár bevonását az Unitasba, köztük olyanok is szerepeltek, akik önerejükben nem tudták volna vállalni a tagságot. Konvertáltuk a Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtárának, a budapesti Regnum

Marianum Plébánia Könyvtárának, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Könyvtárának adatbázisait, és folyamatban van a Csurgói Református Kollégium Könyvtára katalógusának konverziója is.

Lehetőségünk nyílt a támogatásból létrehozni egy teljes szövegű keresésre alkalmas elektronikus könyvtár létrehozását is az Unitason belül. Ebben az elektronikus könyvtárban igyekszünk feltárni és kereshetővé tenni az interneten és a könyvtárakban elszórtan található, publikált, vagy publikálásra váró digitális/digitalizált dokumentumokat. Lehetőség van a szerzői jog által védett dokumentumok olyan formájú közzétételére, hogy az ilyen jellegű tartalmakat csak a tagkönyvtárak számítógépein használhassák az olvasók. Így az egy könyvtárban készült, de jogvédett dokumentum a jogszabályok nyújtotta lehetőségeket kihasználva elérhetővé válik a többi tagkönyvtár számára. A fejlesztés kész, a dokumentumok feltöltését a kollégák bevonásával elkezdtuk. Remélhetőleg az elektronikus könyvtár a teljes szövegű kereső mellett arra is alkalmassá válik, hogy eligazodást és áttekintést, egyfajta katasztert nyújtson a történelmi egyházak digitalizált és digitalizálásra váró tartalmi körében.

A támogatásból az Unitas közös katalógusa egy feldolgozó felületet is kap az elektronikus könyvtárba kerülő tartalmak tükrözésére a közös katalógus felületén.

E mellett arra is maradt még a támogatásból, hogy az Unitas egy éves fenntartási költségeinek egy részét finanszírozzuk belőle.

Az Unitas életében fontos mérföldkő, hogy a Ráday Könyvtár - adatainak konvertálása után - az Unitas alapját is szolgáltató Bodza szoftverben kezdte feldolgozni a gyűjteményét. Ez a feldolgozó

munka egyelőre az Unitason történik. Így a Ráday éles, alap adatbázisát az Unitas szorgalmazta.

Az Unitas működését, a szakmán belüli használat – az ismertség növelése érdekében – bemutattam a 2012-es Networkshopon is, itt Veszprém, a Pannon Egyetemen. Öröm volt, hogy az Unitas megnyerte a kollégák tetszését, még a rendezvényt záró plenáris ülésen is kiemelték.

Idén februárban a pannonhalmi kollégák felhívták a figyelmünket arra, hogy a Vatera internetes aukciós oldalon feltűnően nagy mennyiségben jelentek meg vélhetően egyházi könyvtárból származó muzeális könyvek. A kötetek bejegyzéseit az eladó igyekezett kitakarni. Kicsit kutatva a körülmények között arra a következtetésre jutottunk, hogy valószínűleg szlovákiai katolikus plébániai könyvtárakból származnak ezek a kötetek. Vélhetően az eladó rendszeresen járja a plébániákat és felvásárolja a muzeális plébániai könyvtárakat. Levéllel fordultunk a Vaterához, és írtunk Gábor Bertalan esperes úrnak. Az esperes úr ígérete szerint püspöki körlevélben figyelmeztetik a plébánosokat a muzeális könyvtár megőrzésére. Ennél többet sajnos nem tudunk tenni ebben az ügyben, de az eset ismét felhívja a figyelmet a vidéki plébániai, egyházközségi könyvtárak sérülékenységére. Ahol még nem mérték fel, nem helyezték biztonságba a muzeális jellegű gyűjteményeket, ott ezt minél előbb meg kell tenni.

Az elmúlt évi közgyűlésen a tagság megszavazta azt a kezdeményezést, hogy az Egyesülésben bevezetésre kerüljön a személyi tagság, tiszteletbeli és pártoló tagság formájában. Ehhez az alapszabály átdolgozására volt szükség. Szeptemberben meghirdettük a tagságnak az alapsza-

bály módosítás lehetőségét, kértük, hogy olvassák át az alapszabályt, és tegyenek javaslatokat az átdolgozásra. Sajnálatos módon egyetlen javaslat sem érkezett. Ezután az elnökség 2011 őszi és 2012 tavaszi elnökségi ülésén is tárgyalta az alapszabály módosítását. Az új tagsági típus mellett az alapszabályban szükség volt további változtatásokra is, ilyen például a székhely és levelezési cím kérdése, amely a pályázatok elszámolásánál folyamatos problémát okozott. Az elnökség által elfogadott tervet két jogással átnéztük. Az alapszabály módosításának megtárgyalása és elfogadása jelen közgyűlés feladata.

Az elmúlt időszakban megújított EKE honlapot is igyekeztünk a frissebb adatokkal feltölteni. Felkerültek az eddig megjelent hírlevelek is. A honlappal kapcsolatos munkákban a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola Könyvtárának munkatársa, Tegzes Béla segít. A honlappal kapcsolatos nagyobb feladat a tagkönyvtári adatok frissítése volna. Mivel a honlap a névtárnál bővebb adatokat tartalmaz, ezért ehhez adatgyűjtésre lesz szükség.

Az elnökség döntése alapján szeretnénk felújítani a néhány évvel ezelőtt elkezdett EKE-füzetek megjelentetését. Ezek közül évi egy-egy szám mindig az elmúlt évi közgyűlés előadásainak írott változatait tartalmazná. Összre tervezzük az idei konferencia előadásából összeállításra kerülő EKE-füzet megjelenését.

Az elmúlt egy esztendőben az EKE képviseletében részt vettem az MKE vándorgyűlésén és az Informatikai és Könyvtári Szövetség éves közgyűlésein. A legutóbbi, májusban megrendezett IKSZ közgyűlésről szóló beszámolót a legújabb EKE Hírlevélben olvashatják.

A tagság számában is történtek változások. EKE tagságra jelentkezett a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium Könyvtára és a Jezsuita Könyvtárak, és sajnálatos módon anyagi okokból EKE tagságának megszüntetését kérte a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium Könyvtára.

A következő év is sok feladatot tartogat számunkra. A könyvtárak társadalmi és jogszabályi környezete erős változásban van. A minisztériumban folyik a 1997. évi CXI. törvény átdolgozása, aminek keretében valószínűleg elsősorban a megyei könyvtárak megváltozott helyzete miatti változtatásokat fogják bevezetni, de fontos, hogy kövessük a törvénymódosítás menetét, ha lehet, próbáljuk meg az egyházi könyvtárak érdekeit képviselni. Ezzel kapcsolatban szükséges egyeztetnünk a többi szakmai szervezet vezetésével. Hasonló módon a figyelem középpontjába került az e-könyvek kölcsönzési jogának kérdése. Itt a jelenlegi állapotok a könyvtáraknak kedveznek, akik próbálnak ebben a jogban monopóliumot szerezni a könyvtárak kárára. A könyvtári szervezetekkel együttműködve nekünk is meg kell szólalnunk a kérdésben. Remélhetőleg sikerül olyan törvényi szabályozást elérni, ami védeni fogja a könyvtárak jogait. Ugyanígy figyelünk kell a MANDA projekt alakulására, hiszen ezen az új intézményen keresztül születik meg a magyar kulturális örökség digitalizálási stratégiája. Amellett, hogy az egyházi kulturális örökség is a részét képezi a nemzeti kul-

turális örökségnek, a MANDA vezetése külön is számol az egyházi gyűjtemények bevonásával. Fontos, hogy ebben a kérdésben egyeztessünk egymással és az egyházi társszervezetekkel együtt hallassuk a hangunkat.

Végezetül, de nem utolsósorban szeretném megköszönni az elmúlt évi munkáját mindazoknak, akik az EKE életét továbbvitték, segítették. Elsősorban titkárunknak, Orosz Annának köszönöm meg azt a rengeteg áldozatos munkát, ami nélkül az Egyesülés egyszerűen nem működne. Hihetetlenül szerteágazó munkát végez a levelezés, tagdíjak, a pályázatok, a könyvelés és sok-sok itt fel sem sorolható területen. Ugyanígy szeretném megköszönni Zsohovszky Mártának a Sapientia Hittudományi Főiskola Könyvtára vezetőjének az EKE-Hírlevelek összeállításában és sokszorosításában végzett munkáját. Az ő gondosságának köszönhető, hogy Hírleveink ilyen tartalmasak és szépek. Köszönöm Homor Ferencnek az EKE levelezőlista kezelésében végzett munkáját, Köntös Lászlónak és a vezetése alatt álló Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei munkatársainak az Unitas továbbfejlesztésére fordított támogatás befogadása, lebonyolítása és elszámolása terén végzett munkáját, valamint az egész elnökség és tagság elmúlt évi tevékenységét.

Baranya Péter

*Egyházi Könyvtárak Egyesülése
elnök*

TITKÁRI BESZÁMOLÓ

„...ez igazi csapatmunka. Olyan, amelyik úgy működik, hogy annyit kapunk belőle, amennyit beleteszünk. So-

kat tettünk bele, sokat adtunk egymásnak, és sokat kaptunk egymástól – és azt tapasztaltuk, hogy közben jön az áldás.”